

**zdrava istra
istria sana**

2013. – 2017.

UVOD

Svima nam je poznata uzrečica da zdrav čovjek ima tisuću želja, a bolestan samo jednu i to je istina. Zdravlje naših građana je, stoga, visoko na listi prioriteta Istarske županije, koja od samog početka svog postojanja ciljano ulaže u programe vezane za unapređenje zdravlja i socijalne skrbi. Postigli smo značajne pomake u svim prioritetnim područjima, sukladno Planu za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije, strateškom dokumentu upravljanja zdravstvenom zaštitom i socijalnom skrbi na području Istre.

Samo u proteklom četverogodišnjem razdoblju uloženo je gotovo 52,5 milijuna kuna u brojne projekte i programe iz svih devet prioritetnih područja Plana. Vodili smo računa o svim područjima i dijelovima naše regije, a posebno o najranjivijim skupinama, djeci i mladima, osobama s invaliditetom i osobama treće životne dobi. Razvijenost određenog društva očituje se upravo u skrbi prema najosjetljivijima, čime smo se vodili u svemu što smo radili. Rezultati su itekako vidljivi pa se danas, primjerice, možemo pohvaliti s najuspješnijim modelom palijativne skrbi u Hrvatskoj. Naime, Istarska županija jedina je u Hrvatskoj koja već deset godina izdvaja sredstva za palijativnu skrb. Također, vrijedni spomena su i drugi projekti, poput Centra za prevenciju kardiovaskularnih bolesti, Gerontološkog centra Vila Trapp u Puli, prve podružnice Dnevnog centra za rehabilitaciju Veruda-Pula u Poreču, Kuće svijetla za slijepe i slabovidne osobe, instaliranja uzorkivača praćenja koncentracije peludnih zrnaca u zraku u Puli i Pazinu ili, pak, izgradnje i uređenja novog prostora Zaštitne radionice Tekop Nova.

Govoreći o zdravstvu i socijalnoj skrbi svakako želimo istaknuti i najveći županijski projekt u proteklih dvadeset godina, a to je izgradnja i opremanje nove Opće bolnice, u Puli. Nadalje, nastavljamo i s dogradnjom i rekonstrukcijom domova za starije osobe diljem Istre, a očekuje nas i izgradnja Doma zdravlja u Vodnjanu, kao i izgradnja sportsko-lječilišnog bazenskog kompleksa, u sklopu Bolnice za ortopediju i rehabilitaciju „Prim. dr. Martin Horvat“, u Rovinju.

Pred nama su još brojni iskoraci s kojima ćemo nastavljati nadograđivati dostignuti društveni standard, na dobrobit svih građana Istre.

Koristimo priliku da se zahvalimo i čestitamo svima koji su pridonijeli zajedničkim postignućima!

9 PRIORITETA PLANA ZA ZDRAVLJE I SOCIJALNO BLAGOSTANJE ISTARSKE ŽUPANIJE OD 2013. DO 2016. GODINE

Tijekom 2012. godine proveden je postupak ispitivanja potreba vezanih za zdravlje i socijalno blagostanje u Istarskoj županiji. Uključeno je prikupljanje i analiza podataka iz statističkih izvješća s područja zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja, mirovinskog sustava, zavoda za zapošljavanje i lokalne samouprave; iz upitnika koje su popunjavali zdravstveni djelatnici (105 liječnika PZZ, 34 patronažne sestre, 36 djelatnika ZZJŽ, 74 liječnika OB Pula); iz web-ankete (63 osobe); iz intervjua provedenih metodom fokus-grupa (83 sudionika u 9 grupa) te iz individualnog i grupnog rada na konsenzus konferenciji (44 osobe).

Prepoznato je slijedećih devet prioriteta područja koje je usvojila Županijska skupština na svojoj sjednici održanoj 12. prosinca 2013. godine:

1. mentalno zdravlje djece i mladih
2. podrška obitelji
3. rane intervencije kod djece s neurozicima i razvojnim teškoćama
4. skrb za starije i nemoćne osobe
5. zaštita i unaprjeđenje kvalitete života osoba s invaliditetom
6. rak debelog i završnog crijeva (kolorektalni karcinom)
7. prevencija kardiovaskularnih bolesti
8. palijativna skrb
9. zaštita zraka

Na realizaciji ciljeva, aktivnosti i zadataka koji su postavljeni u godišnjim operativnim planovima aktivnosti Plana za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije sudjelovali su ljudski i stručni resursi članova županijskog Tima za zdravlje, kao i brojnih vanjskih suradnika koji su iskazali spremnost za rad na županijskim prioritetima (različite radne grupe, djelatnice Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije, članovi županijskih Savjeta za zdravlje i Savjeta za socijalnu skrb, suportivni centar Hrvatske mreže zdravih gradova, mnogi partneri i suradnici koji su bili uključeni u samu implementaciju planiranih aktivnosti).

Zdravstvene ustanove i ustanove socijalne skrbi nad kojima osnivačka prava ima Istarska županija provodile su ugovorene programe i projekte Plana za zdravlje i socijalno blagostanje, a putem javnog natječaja odabrani su brojni projekti za sufinanciranje iz Proračuna Istarske županije koje su provodile različite pravne osobe (ustanove, udruge građana, organizacije civilnog društva, trgovačka poduzeća).

Ukupno uložena sredstva u sva prioriteta područja u ovom četverogodišnjem razdoblju iznosila su 52.482.093,18 kuna.

U nastavku se nalazi pregled glavnih postignuća i ostvarenih rezultata po prioriteta područjima.

Prioritetno područje: MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH

Zaštita i unapređenje mentalnog zdravlja djece i mladih važno je jer se upravo u ovom životnom razdoblju većim dijelom stvara osnova za dobro mentalno zdravlje. Za mnoge odrasle koji imaju mentalne poremećaje simptomi su bili prisutni, ali vrlo često neprepoznati u djetinjstvu i adolescenciji. Prilikom ispitivanja potreba zajednice u Istarskoj županiji prepoznata je važnost razvijanja sustava zaštite mentalnog zdravlja djece i mladih, te je ovo postao županijski prioritet za razdoblje od 2013. – 2016. godine.

Imajući u vidu prevenciju rizičnih ponašanja kojima se djeca i mladi izlažu, definiran je problem: „Nedovoljno razvijene socijalno-emocionalne kompetencije (znanja i vještine) kod djece osnovnoškolskog uzrasta, koje uzrokuju nekritične stavove i ponašanja u odnosu na rizike.“ Tijekom planskog razdoblja bilo je potrebno smanjiti pojavnost rizičnih ponašanja i utjecati na promjenu stavova u odnosu na rizike, jačanjem socijalno-emocionalnih vještina kod djece (strateški cilj) i to kroz:

1. Istraživanje mogućnosti implementacije sadržaja i aktivnosti za razvoj socijalno – emocionalnih kompetencija kod djece osnovnoškolske dobi u školski kurikulum.
2. Poticanje razvoja lokalne zajednice za spremnost za intervenciju na području jačanja mentalnog zdravlja djece.
3. Edukaciju stručnjaka za mentalno zdravlje djece.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Provedeno je istraživanje „Analiza rizičnih ponašanja i konzumacije opojnih sredstava srednjoškolaca u Istarskoj županiji“ u 22 srednje škole. Svaka škola dobila je rezultate za svoje učenike.
- Na temelju provedene evaluacije, 19 srednjih škola razvilo je nove ili modificiralo postojeće Školske preventivne programe (ŠPP). Provedena je edukacija i umrežavanje djelatnika SŠ.
- Izrađena je baza koja objedinjuje ŠPP – e srednjih škola u Istarskoj županiji.
- Podržan je razvoj Savjetovališta za mentalno zdravlje ZZIZIŽ, uz razvoj novih usluga za mlade
- Podržan je rad Vikend bolnice za adolescente pri OB Pula
- Podržan je rad Savjetovališta za zlostavljanu djecu
- Jačani su resursi škola s ciljem ranog prepoznavanja djece s poteškoćama mentalnog zdravlja i većeg slanja djece s poteškoćama u tretman
- Organiziran je niz edukativnih skupova namijenjenih stručnjacima koji se bave mentalnim zdravljem djece i mladih s ciljem podizanja kvalitete rada te bolje umreženosti

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 1.585.362,55 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije

Voditelji prioriteta: Helena Mitrović, Tihana Mikulčić

IZJAVA: **Izv. prof. dr. sc. Petar Bezinović**, predsjednik Upravnog vijeća Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, član Nacionalnog vijeća za odgoj i obrazovanje

„Kako žive mladi u Istri? Kako se osjećaju, kako provode slobodno vrijeme, koliko su zadovoljni svojim životom, kakvi su im odnosi s vršnjacima i s roditeljima, kako vide svoju školu, svoje nastavnike, koliko puše, piju, kako vide svoju budućnost?“

To su neka od pitanja na koja su odgovori dobiveni istraživanjem ponašanja i iskustava učenika istarskih srednjih škola. Istraživanje je provedeno na inicijativu Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije, u suradnji s Institutom za društvena istraživanja iz Zagreba i svim srednjim školama u Istri.

Inicijativa polazi od stava da škole i obrazovni sustav, uz obitelj, imaju najvažniju ulogu u zaštiti djece i mladih i osiguravanju njihovog zdravog odrastanja.

Prvenstveni cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o korištenju sredstava ovisnosti i o ostalim oblicima rizičnih ponašanja, no isto tako, cilj je bio i prikupiti podatke o zaštitnim čimbenicima, o ponašanjima i oblicima podrške koju učenici dobivaju, a koja bi se mogli koristiti za planiranje učinkovitijih programa prevencije i zaštitu mentalnog zdravlja i dobrobiti mladih.

Informacije prikupljene primjenom standardiziranog upitnika na reprezentativnim uzorcima srednjoškolaca, omogućile su važne uvide koji su iskorišteni za sljedeći korak u ovom složenom projektu, a taj je osmišljavanje učinkovitih programa prevencije u svim srednjim školama. Tu su složenu zadaću – analizu rezultata svojih učenika u odnosu na prosjek ostalih škola u Istri, određivanje prioriteta, kao i izradu novih programa prevencije odradile same škole, odnosno školski timovi za prevenciju. Škole su na osnovi odgovora svojih učenika prepoznale i procijenile što se sve mora poduzimati kako bi se gradili još bolji uvjeti za zdrav i siguran razvoj svakog pojedinog učenika. Provedeno istraživanje i projekt korištenja rezultata istraživanja rezultirali su izradom autentičnih školskih programa prevencije usklađenih sa specifičnostima lokalne sredine i stvarnim razvojnim potrebama učenika u svakoj školi.

Ovaj se „Istarski pristup“ može usporediti s najboljim svjetskim iskustvima u politici regionalnih sustava prevencije rizičnih ponašanja mladih. Brojna iskustva potvrđuju da primarna prevencija u školama ima pozitivnije učinke ako je bazirana na relevantnim podacima i dubokom razumijevanju specifičnih okolnosti škole, potreba učenika i okruženja iz kojih učenici dolaze. Ovakav pristup postavlja temelje za argumentiranu raspravu, za prepoznavanje stvarnih razvojnih prioriteta, postavljanje važnih ciljeva i utemeljeno planiranje promjena koje se žele ostvariti.

Može se zaključiti da je ovakav ozbiljan i na empirijskim podacima utemeljen pristup vrijedan primjer sustavnog i dobro osmišljenog planiranja s ciljem zaštite mentalnog zdravlja, dobrobiti i sigurnosti mladih.“

Radionica za voditelje školskih preventivnih programa srednjih škola u Istarskoj županiji

Stručni skup "Poremećaji hranjenja"

Predavanje na temu "Strahovi, školske fobije i anksioznost u školskoj dobi"

Tribina za učenike "Alkohol i mladi"

Prioritetno područje: PODRŠKA OBITELJI

Obitelj kao temeljna jedinica društva i najprirodnije okruženje za podizanje i odgoj mladih, te za solidarnu i emocionalnu podršku članovima u nizu životnih okolnosti, prepoznata je prilikom ispitivanja potreba zajednice i stavljena je u fokus planskog razdoblja od 2013-2016. godine. Imajući u vidu direktnu korelaciju između stabilnosti i snaga suvremenih obitelji s kvalitetom života, kao i općenito, razinom zdravlja građana, definiran je problem: „U Istarskoj županiji u porastu je broj obitelji u teškoćama – onih koje se nisu u stanju prilagoditi novonastalim uvjetima života i koje se ne mogu suočiti sa stresom bez pomoći i podrške zajednice, te naročito imaju teškoća u ispunjavanju svoje odgojne funkcije“.

Tijekom planskog razdoblja bilo je potrebno usmjeriti se na stvaranje uvjeta za uspostavljanje organiziranog i umreženog sustava podrške koji će aktualno odgovarati potrebama suvremenih obitelji, posebno na planu odgojne funkcije i roditeljstva, te podizanja razine kvalitete partnerskih i obiteljskih odnosa (strateški cilj), i to kroz:

- osmišljavanje i razvoj novih programa podrške roditeljstvu, kao i održivost postojećih programa, uz povećanje dostupnosti navedenih programa za roditelje na što većem području županije;
- podršku radi osiguranja održivosti postojećih obiteljskih savjetovašta u lokalnim zajednicama, te povećanje dostupnosti usluge savjetovanja u novim sredinama;
- stvaranje uvjeta za uspostavljanje tješnje suradnje, te strukturirane supervizijske podrške stručnjacima.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Osigurana je održivost postojećih programa podrške roditeljstvu, kroz redovitu godišnju financijsku podršku. Također, na području IŽ pokretani su novi programi podrške roditeljstvu, kako oni univerzalno usmjereni roditeljima najmlađe djece, tako i ciljani programi podrške roditeljima u specifičnim okolnostima (jednoroditeljske obitelji, roditelji djece s teškoćama, očevi) i to u okviru Obiteljskog centra, a tako i od strane udruga i gradskih savjetovašta (Zdravi grad Poreč).
- U okviru Obiteljskog centra, suradnji s Centrom za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno, sudjelovali smo u razvoju programa „Rastimo zajedno-i mi!“ i „Klub očeva“. Temeljem novog Obiteljskog zakona, započelo se s programom stručne pripreme za potencijalne posvojitelje (program „Postajemo obitelj“).
- U kontinuitetu se provode programi podrške roditeljstvu u različitim JLS (Pula, Poreč, Buzet, Pazin, Labin i dr.), od kojih izdvajamo: „Baby Fitness“ (Obiteljski centar), „Škola kvalitetnog roditeljstva“ (DND Pula), „Uspješno roditeljstvo“ (Udruga Odiseja), „Junior plus“ (Udruga Art Studio).
- Osiguran je kontinuitet provedbe i povećana je dostupnost usluga savjetovanja obiteljima u teškoćama. Pored postojećih savjetovašta (Poreč, Pula, Labin, Rovinj, Pazin), usluge savjetovanja pružaju se i u Buzetu i Umagu.
- Održane su dvije županijske konferencije na temu programa podrške roditeljstvu i to u Puli (prosinac 2013.) i Pazinu (veljača 2016.). Prva je bila posvećena *perspektivi programa podrške roditeljstvu* u IŽ, s naglaskom na univerzalnu razinu (usmjereno svim roditeljima općenito), dok je druga konferencija naglasila značaj usmjerene, *ciljane podrške roditeljstvu*, za one koji podižu svoju djecu u različitim rizičnim i otežavajućim okolnostima. Na svakoj konferenciji sudjelovalo je više od 140 sudionika iz socijalne skrbi, predškolskog odgoja, obrazovanja, udruga, JLS i dr.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 719.170,24 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije

Voditelji prioriteta: Ines Puhar, Vesna Kordić

IZJAVA: Prof.dr.sc. N. Pećnik, predsjednica Centra za podršku roditeljstvu Rastimo zajedno i sveučilišna profesorica na Studiju socijalnog rada

“Uz podršku Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, na uzorku od više od 1700 roditelja i stručnjaka, provedeno je sveobuhvatno istraživanje potreba za podrškom roditelja djece rane i predškolske dobi, te dostupnosti i kvalitete usluga za podršku obiteljima u zajednicama širom Hrvatske. U središtu interesa bile su usluge za podršku roditeljstvu usmjerene promicanju djetetove dobrobiti i razvoja, kroz osnaživanje roditeljskih znanja i vještina te promicanju vrijednosti odgovornog roditeljstva, a koje pružaju provoditelji iz sustava zdravstva, odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi i organizacije civilnog društva.

Temeljem rezultata istraživanja, kao primjer dobre prakse odgovaranja na potrebe ove skupine obitelji, povećanja zajedničkih sadržaja za roditelje i djecu kao i prevladavanja prepreka u dostupnosti stručne podrške roditeljima i djeci kroz umrežavanje i jačanje suradnje između različitih davatelja usluga podrške roditeljstvu u zajednici, izdvojen je Obiteljski centar Istarske županije.

Obzirom na ponudu usluga u različitim zajednicama, **Istra kao županija, prepoznata je kao sredina s razvijenom mrežom usluga podrške roditeljstvu.** To je povezano s proaktivnim pristupom predstavnika jedinica lokalne/područne samouprave kojeg obilježava jasna vizija o ulozi obitelji u zajednici, svijest o važnosti podrške roditeljima djece predškolske dobi te sposobnost nametanja vlastitih ideja akterima na lokalnoj političkoj sceni, koji u konačnici odlučuju o financiranju pojedinih programa.

Zajednice s razvijenim uslugama stavljaju pitanje podrške roditeljstvu u kontekst vlastitog razvoja te kontinuirano istražuju potrebe svojih obitelji. Usluge podrške roditeljstvu i obiteljima na taj način postaju dijelom razvoja same zajednice, a financijska sredstva uložena u roditeljstvo postaju dio investicije u razvoj ljudskog kapitala i kvalitete života obitelji i cijele zajednice...”

Program „Junior plus“ - kreativne radionice za djecu i roditelje zajedno (Art Studio Pula)

Stručna konferencija „Ciljana podrška roditeljstvu“ održana u Pazinu, 18. veljače 2016.

Prioritetno područje: RANE INTERVENCIJE KOD DJECE S NEURORIZICIMA I RAZVOJNIM TEŠKOĆAMA

Usluga rane intervencije je u Republici Hrvatskoj Zakonom o socijalnoj skrbi definirana kao socijalna usluga, koja obuhvaća stručnu poticajnu pomoć djeci i stručno savjetodavnu pomoć njihovim roditeljima i drugim članovima obitelji te udomiteljima za djecu. Usluga rane intervencije se pruža djetetu kod kojeg je u ranoj dobi utvrđeno odstupanje u razvoju, razvojni rizik ili razvojne teškoće, u pravilu do navršene 3. godine života, a najdulje do navršene 7. godine života. Ova usluga se pruža djeci i njihovim roditeljima, odnosno udomiteljima, u obitelji djeteta ili kod pružatelja usluga, radi uključivanja djeteta u širu socijalnu mrežu.

Ispitivanjem zdravstvenih i socijalnih potreba u Istarskoj županiji koje je provedeno u 2012. godini te konačno konsenzusom struke, politike i građana, djeca s neurorizicima i njihove obitelji su prepoznata skupina u potrebi za koju je potrebno dodatno razvijati usluge kako bi one bile pravovremene, učestalije i dostupnije korisnicima. Od 2013. godine, kada je unapređenje kvalitete usluga rane intervencije kod djece s neurorizicima i razvojnim teškoćama postalo prioritet djelovanja i sastavni dio Plana za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije, proveden je i realiziran velik broj planiranih aktivnosti i ciljeva. Pristup koji smo koristili u radu na ovom prioritetu bio je baziran na timskom radu županijske radne grupe sačinjenu od stručnjaka iz raznih sektora na temelju čijih smjernica su planirane ključne aktivnosti. Nova kvaliteta koju smo time stvorili, uz samo širenje mreže usluga, jest i bolja funkcionalna povezanost i međusektorska suradnja među pružateljima usluga i njihovo zajedničko planiranje, kako bi intervencija bila najmanja moguća, a učinak u odnosu na socijalnu uključenost djeteta i obitelji što veći.

Sukladno uočenim problemima, prioritetno područje je u ovih nekoliko godina bilo usmjereno prvenstveno na povećanje stručnih kompetencija te funkcionalno povezivanje pružatelja usluga rane intervencije na razini županije, povećanje dostatnosti (pravovremenost, dostupnost, učestalost) usluga te kvalitetnije vođenje i uključivanje djetetove obitelji kroz cjelokupan proces, odnosno na razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju postojeće institucije u sustavu zdravstva i socijalne skrbi te osnaživanje postojećih usluga u lokalnoj zajednici. U proteklom planskom razdoblju, u Istarskoj županiji, u Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb, uloženi su znatan dio financijskih, logističkih i stručnih resursa u postizanje relevantnih ciljeva te u nastavku navodimo neke od glavnih postignuća.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- osnovana je multidisciplinarna radna grupa zadužena za razvoj usluga rane intervencije, s ciljem koordinacije i povezivanja stručnjaka na županijskoj razini
- otvorena je prva podružnica Dnevnog centra za rehabilitaciju Veruda-Pula za pružanje usluga korisnicima s područja sjeverozapadne Istre, čime je osigurana bolja teritorijalna dostupnost usluga. Otvaranje ove podružnice rezultat je timskog rada i suradnje između Dnevnog centra, Grada Poreča i Istarske županije na provedbi Plana za zdravlje i socijalno blagostanje Istarske županije i timskog rada na županijskom prioritetu
- završen je postupak licenciranja usluge rane intervencije u Dnevnom centru za rehabilitaciju Veruda-Pula. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (tada Ministarstvo socijalne politike i mladih) izdalo je Dnevnom centru pozitivno Rješenje o ispunjavanju minimalnih uvjeta za pružanje usluga rane intervencije čime je usluga Rane intervencije licencirana. Dnevni centar je time stekao uvjete za zakonito obavljanje te djelatnosti.
- u svibnju 2015. godine održan je Prvi županijski simpozij o ranoj intervenciji u djetinjstvu. Organiziran je od strane Dnevnog centra, a u suradnji s Hrvatskom udrugom za ranu

intervenciju i Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom iz Zagreba, uz financijsku i logističku podršku Grada Poreča i Istarske županije.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritarno područje: 527.226,00 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, proračuni gradova i općina

Voditelji prioriteta: Marša Camlić Klarić, Sonja Grozić-Živolić, Mia Šimić

IZJAVA: majka djeteta s teškoćama u razvoju čije je dijete uključeno u program rane intervencije u Dnevnom centru za rehabilitaciju Veruda-Pula u Poreču:

„Naša priča je započela 2013. godine kada smo shvatili da naš sin Sven ima poteškoća u razvoju. Trebalo nam je dosta truda kako bismo pronašli terapeuta koji želi raditi s 19-o mjesecom djetetom. Naš je Sven bio jako mali kad smo shvatili da nam je potrebna pomoć. Sami smo se borili kako bismo mu pomogli prvih godinu dana, ne samo s njegovim poteškoćama, već i sa vlastitim osjećajima. Nitko i ništa ne može pripremiti roditelja na spoznaju da mu s djetetom nešto nije u redu. Kad smo napokon došli u kontakt sa stručnim timom DC Veruda sve se promijenilo, nabolje. Naš je Sven odmah uključen u program rane intervencije. Dovodili smo djetesce od nepune dvije godine, s dudom i pelenama. Plakao je, povraćao, odbijao raditi vježbice, bojao se. Uz pomoć iskustva tete Ketii i tete Doris, kako ih još i danas od milja zovemo, Sven je naučio brojne vježbe i stekao nove vještine. I ja sam kao majka učila, prelazila vlastite granice i postajala, dan po dan, privatni terapeut Svenu. Djelatnice DC-a Veruda su me od početka učile: važno je što radite doma sa Svenom, svaki dan. Mi Vas možemo pratiti, savjetovati, usmjeravati, ali vi kao roditelj ste taj koji djetetu može najviše pomoći. Svaki smo tjedan dobivali zadaću, ponekad težu, ponekad lakšu, usvajali zadatke i napredovali. Neopisiva je sreća kad stručnjaci terapeuti vide uloženi trud, prate razvoj djeteta i usmjeravaju roditelja na novi napredak. Iz tjedna u tjedan rasli smo zajedno, veselili se svakom pomaku i postali pravi team. Iza nas su tri pedagoške godine, ušli smo u četvrtu pedagošku godinu suradnje s DC Veruda. Pohađamo vježbe u našem gradu, u Poreču - što značajno olakšava naš život. Ne moramo putovati daleko, trošiti vrijeme i novac na terapije - sve nam je na dohvata ruke. DC Veruda vrlo lijepo surađuje i komunicira s našim vrtićem 101 Dalmatinac, pa je napredak djeteta praćen u svakom segmentu - u krugu obitelji, vrtića i radne terapije. Opremljenost radnog prostora i stručnost terapeuta su vrhunski, ali najbolje od svega je naš odnos - odnos u kojem se moj Sven osjeća voljen i prihvaćen, a ja kao roditelj uživam u podršci i razumijevanju. Neopisivo je važno da se obitelj djeteta s teškoćama u razvoju osjeća sigurno u okolini u kojoj živi, da ima praktičnu i emocionalnu pomoć, da cijela zajednica radi na inkluziji djeteta. Naš Sven sve više hvata korak s generacijom, sa bratom blizancem, sa prijateljima u vrtiću. Svaki je napredak za nas velika pobjeda, a s ponosom mogu reći da se njegovim malim pobjedama, osim nas roditelja, vesele mnoge druge osobe, vjerujem najviše stručni team DC-a Veruda. Svaka njegova pobjeda naš je zajednički uspjeh i na tome sam beskrajno zahvalna.“

Šaljem Vam topli zagrljaj i jedno veliko hvala!

Slika 1. Prva podružnica Dnevnog centra – Poreč

Slika 2. Prvi županijski simpozij o ranoj intervenciji

Prioritetno područje: SKRB ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE

Različiti faktori kao što su viši životni standard, postojanje mjera prevencije bolesti i napredak medicinske tehnologije doprinijeli su da ljudi danas žive sve dulje i zdravije nego ikada, što im omogućava da doprinose društvu i u starijoj dobi. Pod starijom osobom uobičajeno se podrazumijeva osoba u dobi od 65 i više godina, a prema kriterijima Svjetske zdravstvene organizacije starost dijelimo na raniju (65 do 74 godine), srednju (75 – 84 godine) i duboku starost (85 i više godina). Udio starijih u Istarskoj županiji iznosi oko 18% uz trend stalnog povećanja. Uloga države u skrbi za ovaj dio stanovništva uglavnom slabi: mirovinski sustav je u krizi, a usluge za ovisne starije osobe se ne razvijaju, dok se teret financiranja usluga uglavnom prebacuje na lokalne i regionalne zajednice. Istarska županija već dugi niz godina prepoznaje potrebu za socio-zdravstvenom zaštitom starijih osoba te je ona bila prioritet Plana za zdravlje u razdoblju od 2005. do 2012. godine, u kojem razdoblju su organizirane i financirane brojne nove usluge za starije, za što je uloženo 35,8 milijuna kuna iz Proračuna Istarske županije. Značajna sredstva u tom smislu iz svojih proračuna izdvajaju i jedinice lokalne samouprave.

Stariji građani u uvjetima suvremenog života trebaju brojne i različite usluge, od smještaja u domove za starije do pomoći u kući, nabavke namirnica, prijevoza do liječnika, dostave toplog obroka, ali i mogućnost da budu aktivni kroz svoje klubove i različite organizirane aktivnosti. Poticanjem aktivnosti koje će omogućiti aktivno provođenje slobodnog vremena starijih značajno se djeluje na smanjivanje usamljenosti i socijalne izolacije starijih, doprinosi zdravlju i kvaliteti života starijih osoba.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Pokrenuti su i financirani programi zdravog aktivnog starenja s ciljem prevencije osamljenosti i socijalne isključenosti starijih kao što su: medicinska rekreacija i sportske aktivnosti za starije, kreativne radionice, savjetovališta, učilišta za treću životnu dob, informiranje starijih osoba o njihovim pravima, sportske igre i plesne zabave starijih osoba, volonterska pomoć starijih osoba starijim, ali i mlađim osobama i slični programi;
- Usprkos restriktivnog financiranja s državne razine, održani su postojeći sustavi izvaninstitucionalne skrbi, posebno programi dnevnih boravaka i pomoći u kući, vodeći računa o podjednakoj dostupnosti usluga na području cijele Županije uz uvođenje viših standarda od onih koje priznaje država
- Otvoren je Gerontološki centar Vila Trapp u Puli, financiran EU sredstvima, koji pruža usluge cjelodnevnog boravka, a u popodnevним satima različite sadržaje za kvalitetno provođenje slobodnog vremena starijih. Financijsku održivost i nastavak provođenja programa osigurala je Istarska županija
- Poboljšana je kvaliteta života korisnika u domovima za starije osobe: financiranjem programa dodatnih mjera zdravstvene zaštite korisnika osiguran veći broj dolazaka u ustanove i pregleda korisnika od strane liječnika obiteljske medicine i liječnika specijalista, poticanjem djelovanja volontera u domovima i organiziranjem slobodnog vremena korisnika, uvođenjem standarda kvalitete (E-qualin), dodatnom edukacijom zaposlenika u radu s dementnim korisnicima kao i ulaganjem u prostorne uvjete.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 15.033.803,53 kn

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, proračuni JLS-a, Fond zaštite okoliša i energetske učinkovitost, EU sredstva

Voditelji prioriteta: Sandra Ćakić Kuhar i Mladen Momčinović

IZJAVA: korisnik Dnevnog boravka u Gerontološkom centru Vila Trapp

„Kući je najljepše, ali više ne mogu sam. Volim društvo i ovdje jedva čekam dolaziti. Dozvole mi da sam samostalan koliko mogu biti, a što ne mogu sam mi pomognu. Međusobno si pomažemo, brinemo jedni o drugima. Drugačije je, nisam sam. Svaki dan imam obavezu. Volim to. Lijepo mi je u boravku. „

IZJAVA: Zorica Drandić, voditeljica programa Sindikata umirovljenika Hrvatske Podružnica Pula „Skrb za starije osobe“

„Od 2004. godine u organizaciji Sindikata umirovljenika Hrvatske Podružnica Pula provodi se program pod nazivom „Skrb za starije osobe“. Ovakav izvaninstitucionalni oblik skrbi znatno smanjuje socijalnu izolaciju kod starijih osoba, omogućava njihov dulji ostanak u vlastitom domu, smanjuje ili odgađa smještaj u ustanovu i u konačnosti doprinosi podizanju kvalitete njihovog života. Pomoć volontera sastoji se u donošenju namirnica i drugih potrepština, pomoći u organizaciji prehrane, nabavci lijekova, naručivanju i pratnji kod liječnika, plaćanju troškova režija, pomoć u održavanju osobne higijene, pospremanju stana, odlazak u kupovinu, šetnju i slično. Korisnici su starije osobe koje većinom žive sami i nisu u mogućnosti da samostalno obavljaju sve svoje svakodnevne životne potrebe. U programu je aktivno oko 50 volontera te se godišnje obuhvati oko 60 korisnika. Volonteri tijekom godine obave oko 5000 obilazaka i pruži se oko 7000 usluga na što se utroši oko 10.000 volonterskih sati. Volonteri su karakterno veoma pozitivne osobe, senzibilizirane za pružanje pomoći drugoj osobi te neki godinama ostaju u programu. Provedba ovog programa je značajna nadopuna uslugama koje se pružaju iz javnog sektora. Provedbu programa podržavaju i sufinanciraju Grad Pula i Istarska županija.

IZJAVA: Laura Čeke, volonterka

„Od 2007. godine radim kao volonterka pri Sindikatu umirovljenika u Puli. Zadovoljna sam i sretna što mogu pomagati drugim ljudima, a posebno starijim osobama koje stalno trebaju pomoć druge osobe. Osvijestila sam da pomažući drugima pomažem i sebi. Sretna sam kad vidim osmijeh i sreću na licu druge osobe, i to me motivira da radim i dalje.“

Kreativna radionica u Dnevnom boravku u Gerontološkom centru Vila Trapp

Sastanak volontera SUH-a

Rad volontera SUH-a

Prioritetno područje: ZAŠTITA I UNAPRJEĐENJE KVALITETE ŽIVOTA OSOBA S INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom su osobe s dugotrajnim tjelesnim, mentalnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugim ljudima.

Nedostatak društvene uključenosti i usamljenost osoba s invaliditetom dovode do daljnjeg narušavanja njihovog cjelokupnog zdravlja i kvalitete života. Najrizičnija populacija među njima su osobe s teškim oštećenjima i osobe lošeg imovinskog statusa.

Zbog toga je strateški cilj ovog prioritetnog područja bio osigurati uvjete za veću društvenu uključenost osoba s invaliditetom u život zajednice, čime se očekivalo da će se posljedično utjecati na smanjivanje njihovog osjećaja usamljenosti. Osnovne smjernice djelovanja odnosile su se na povećanje dostupnosti i teritorijalne ujednačenosti izvaninstitucionalnih socijalnih usluga za osobe s invaliditetom, utjecanje na uvjete u okolišu i zajednici radi osiguravanja njihove bolje mobilnosti i komunikacije te poticanje njihove veće socijalne uključenosti kroz podršku programima za pripremu i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

1. Povećana je dostupnost i teritorijalna ujednačenost izvan institucijskih socijalnih usluga za osobe s invaliditetom:
  - Otvoreni su dnevni boravci za osobe s mentalnim oštećenjima u Puli (Dom za odrasle osobe „Vila Maria“ Pula) i u Brkaču (Dom za odrasle osobe Motovun)
  - Otvoren je poludnevni boravak za osobe s intelektualnim teškoćama u Pazinu (Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Istre) čime je povećana „mreža“ poludневnih boravaka u Istarskoj županiji Buje-Buzet-Labin-Poreč-Pula-Pazin
2. Osigurana je kontinuirana financijska podrška programima i projektima kojima se osobama s invaliditetom osigurava podrška i veće uključivanje u život zajednice
3. Osigurana je kontinuirana financijska podrška za otklanjanje arhitektonskih barijera na ustanovama kojima je osnivač Istarska županija, ali i na drugim objektima sukladno zahtjevima udruga osoba s invaliditetom
  - Financirana je prilagodba na najmanje 4 objekta godišnje
4. Osigurana je kontinuirana podrška osposobljavanju za rad i zapošljavanje osoba s invaliditetom kroz:
  - Sufinanciranje poslovanja Zaštitne radionice Tekop Nova koja je u 2016. godini preselila u nove prostore;
  - Sufinanciranje projekata udruga i škole za odgoj i obrazovanje usmjerenih zapošljavanju i/ili pripremi za zapošljavanje osoba s invaliditetom; Škola za odgoj i obrazovanje uredila je kabinete za stjecanje vještina (kuharski, tekstilni) te osnovala učeničku zadrugu „Šparoga“ kako bi učenicima s teškoćama pomogla u uključivanju na tržište rada.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 19.672.615,28 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, EU fondovi, Hrvatski zavod za zapošljavanje, proračuni gradova i općina

Voditeljice prioriteta: Davorka Maras-Tkačuk, Sonja Grozić-Živolić

IZJAVE KORISNIKA:

Dom Motovun: „Najviše mi se sviđa što izlazimo izvan doma i drugima pružamo zabavu i što posjećujemo druga mjesta.“

Zlatne ruke: „Zadovoljan sam jer možemo davati svoje ideje i prijedloge. Nadam se da će se ponoviti i sljedeće godine.“

Boćarski klub: „Konstantno sam aktivno uključen u sve aktivnosti kluba te se moji prijedlozi često prihvaćaju.“

Dnevni centar: „U dnevnom centru se volim najviše volim družiti. Jer u privatnom životu imam toga manje. Većinom sam sam.“

Društvo tjelesnih invalida Pula: „Osim što je vozač uz to što vozi i pratitelj i asistent, uslugom sam zadovoljna.“

Društvo distrofičara Istre: „Živim bolje nego prije, aktivnije, uz kolica koja su me dosta unaprijedila.“

Udruga OSI Labin: „Napokon ću moći oca prošetati gradom nakon 30 godina koje je proveo na 5. katu zgrade.“

Društvo osoba s tjelesnim invaliditetom – usluga prijevoza osobama smanjene pokretljivosti

Udruga slijepih Istarske županije

Pristupna rampa u Ambulanti Motovun

Školarci slikom do Vila Marie

Škola za odgoj i obrazovanje – Kabinet za obradu tekstila

Dnevni boravak u Domu za odrasle osobe Motovun, Brkač

Prioritetno područje: RAK DEBELOG I ZAVRŠNOG CRIJEVA – KOLOREKTALNI KARCINOM (KRK)

U ukupnom stanovništvu Istarske županije oboljelom od raka KRK je vodeći, a promatrano po spolu na drugom mjestu - kod muškaraca nakon raka bronha i pluća, a kod žena nakon raka dojke. Godišnje je u Istarskoj županiji u prosjeku (prosjeck 2006.-2010.) oboljevalo 151 osoba (95 m, 56 ž), odnosno (prosjeck 2007.-2011.) umiralo 100 osoba (61 m, 39 ž).

KRK nastaje tijekom razdoblja od 10 do 15 godina iz polipa – predzloćudnih promjena sluznice crijeva. Preventivnim programom probira odnosno ranog otkrivanja (pokrenut u RH 2008. godine) *nastanak KRK-a moguće je spriječiti* (otkriti i odstraniti polipe prije njihove zloćudne promjene), *ali ga i rano otkriti* te time uspješnije liječiti uz bolju kvalitetu života i veće preživljavanje.

Iako dobiju osobni poziv za sudjelovanje u programu, 81% pozvanih osoba u dobi 50-74 g. u Istarskoj županiji ne odazove se na preventivni pregled za rano otkrivanje KRK-a, što ima za posljedicu kasno otkrivanje raka te manji uspjeh u liječenju, lošiju kvalitetu života i veću smrtnost od KRK-a. U ovom prioritetnom području upravo je *slabiji odaziv pozvanih u program definiran kao problem*.

U ovom prioritetnom području željelo se do 2016. godine postići cilj, *povećanje odaziva pozvanih osoba u dobi 50-74 g. u Istarskoj županiji na preventivni pregled za rano otkrivanje KRK-a s 19% na 35%*.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Unaprjeđena je komunikacija i zajednički rad struke (Zavod za javno zdravstvo Istarske županije, Opća bolnica Pula, Istarski domovi zdravlja, Medicinska škola Pula), Lige protiv raka Pula i Društva Crvenog križa Istarske županije.
- Županijskim sredstvima uređen je i proširen prostor Opće bolnice Pula za provođenje kolonoskopija i nabavljena oprema te su time poboljšani uvjeti na zadovoljstvo zdravstvenih radnika i pacijenata.
- Provođena je kontinuirana edukacija struke: Zavod za javno zdravstvo IŽ je doeducirao liječnike obiteljske medicine i patronažne sestre na području cijele županije o prevenciji KRK-a i ukazana potreba njihovog angažmana u motivaciji pacijenata na odaziv u programu.
- ZZIZIŽ je kontinuirano provodio edukaciju i osvješćivanje građana te educirao volontere Crvenog križa koji su dalje na terenu provodili iste aktivnosti uz edukativne pakete. Organizirane su brojne javnozdravstvene manifestacije na otvorenom. Liga protiv raka Pula izradila je edukativne materijale za građane i za oboljele. Europski mjesec svjesnosti o raku debelog crijeva obilježava se od 2013. godine jedino u IŽ u RH, a tijekom godina prošireno je obilježavanje na više gradova u IŽ.
- Unaprjeđena je podrška bolesnicima i njihovim obiteljima kroz Ligu protiv raka Pula i njihov Stoma klub koji uspostavlja kontakt s oboljelima još u bolničkom krevetu nakon operativnog zahvata te kasnije savjetovanjima u prostorima Lige, telefonom i u kući bolesnika (po potrebi).
- Provedenim preventivnim programom otkriveno je 34 novooboljelih, a kod 301 osobe nađene su premaligne lezije – polipi koji su odstranjeni te je kod njih prevenirana pojava raka.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 347.000,00 kn

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, Ministarstvo zdravlja, HZZO

Voditeljice prioriteta: Danijela Lazarić-Zec, Romanita Rojnić, Olga Dabović-Rac

IZJAVA voditeljica prioriteta: „Uspješna prevencija zahtijeva timski i multidisciplinarni rad. Sav trud, entuzijazam i zalaganje stručnjaka nisu dovoljni ukoliko građani ne preuzmu odgovornost za vlastito zdravlje. Dosadašnja postignuća potrebno je unaprijediti i razvijati u narednom razdoblju kroz prioritet Promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja kroničnih nezaraznih bolesti“.

Prioritetno područje: PREVENCIJA KARDIOVASKULARNIH BOLESTI

Kardiovaskularne bolesti (KVB) su najveći javnozdravstveni problem i vodeći uzrok smrtnosti u Istarskoj županiji. Moguće ih je prevenirati u visokom postotku, ali to zahtjeva strategiju s integriranim pristupom koji zadire u područje primarne, sekundarne i tercijarne prevencije. Budući da Hrvatska nema takvu strategiju, Istarska županija je putem svog Plana za zdravlje i socijalnog blagostanja te projekta LOVE YOUR HEART razvila komprehenzivan model prioritetnog ulaganja u programe prevencije i kontrole KVB na svom području, iznad nacionalnih standarda. Glavni cilj je bio poboljšati usluge i aktivnosti vezane za primarnu, sekundarnu i tercijarnu prevenciju kardiovaskularnih bolesti (KVB) na županijskoj razini do kraja 2016. godine.

Evaluacija procesa i učinaka je pokazala da su postignuti značajni rezultati iznad očekivanja, uz veliko zadovoljstvo krajnjih korisnika (stručnjaka i građana). Ključne su bile međusektorska suradnja i umrežavanje na različitim razinama te široki obuhvat putem ekonomski prihvatljivih i širokim masama dostupnih programa na najnižoj lokalnoj razini kroz duži vremenski period.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Završen je projekt LOVE YOUR HEART sufinanciran sredstvima EU putem Programa CBC IPA Adriatic i ostvareni su slijedeći rezultati u sekundarnoj i tercijarnoj prevenciji KVB: opremljen je i otvoren Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti u Istarskim domovima zdravlja (IDZ) i Općoj bolnici Pula (OB), educirani su kadrovi i pripremljeni edukativni materijali za rad s pacijentima, zaposlen je fizioterapeut koji radi na kardiovaskularnoj rehabilitaciji u IDZ, zaposlena je magistra nutricionizma koja je unaprijedila prehranu u OB Pula i pripremila materijale za edukaciju pacijenata (dijetoterapija kod raznih bolesti), skraćene su liste čekanja na kardiološke preglede i dijagnostiku, pojačan je skrining radne populacije na rizične čimbenike za kardiovaskularne bolesti, kreiran je integrativni informatički sustav u kojem se vodi registar rizičnih građana/pacijenata.
- Kvalitetno su provedeni slijedeći programi primarne prevencije KVB u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije (ZZJZ): program kontrole kvalitete prehrane i higijensko sanitarni nadzor u predškolskim ustanovama, program unapređenja prehrane u osnovnim školama, suradnja sa srednjim školama, kreiranje edukativnih materijala, organizacija brojnih javnozdravstvenih manifestacija (uključujući i tradicionalnu zdravstveno – rekreativnu manifestaciju “Hoditi i zdravi biti” koja se proširila po gradovima diljem Istre), suradnja sa jedinicama lokalne samouprave.

Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 8.681.001,16 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, EU Program CBC IPA Adriatic, proračuni gradova i općina

Voditelji prioriteta: Roberta Katačić, Olga Dabović-Rac

IZJAVA: Valter Flego, župan Istarske županije

„Ovo je jedan pionir projekt u Hrvatskoj putem kojeg se Istarska županija pokazala kao primjer dobre prakse, odnosno kao županija koja je napravila veliki iskorak u prevenciji kardiovaskularnih bolesti. Kao posebnu vrijednost ovog projekta želim izdvojiti uspostavu jedinstvenog županijskog Centra za prevenciju kardiovaskularnih bolesti, ali isto tako i cijeli niz, s jedne strane, edukacija za naše zdravstvene djelatnike, ali i za građane i građanke Istre o tome koja je važnost zdravog života, koja je važnost zdrave prehrane, odnosno koja je važnost prevencije kardiovaskularnih bolesti.“

Prof.dr.sc. Biserka Bergman Marković, predsjednica Društva nastavnika opće/obiteljske medicine

„To je novi iskorak u razvoju sveobuhvatnog pristupa u borbi za smanjenje tereta kardiovaskularnih bolesti u zajednici. Istarska županija je kroz ovaj projekt pokazala kako lokalna zajednica prepoznajući zdravstvene potrebe stanovništva može i treba učinkovito, na znanstvenim spoznajama utemeljeno, djelovati u unapređenju i očuvanju zdravlja zajednice te oblikovanja primjerenih oblika zdravstvene zaštite.“

Alma Tomljanović, ravnateljica OŠ Šijana, Pula

„Škola Šijana svake godine u okviru svog školskog projekta (Jaje, Svijet boja, Voda) surađuje s predstavnicima Zavoda za javno zdravstvo vezano uz stručne teme koje se prezentiraju učenicima ili učiteljima. Osnovni cilj naše suradnje je svakako da se kontinuirano educiraju učenici tijekom osmogodišnjeg školovanja vezano uz pravilnu prehranu i tjelesnu aktivnost tim više što su predavači eminentni stručnjaci u ovom području. Osim edukacija suradnja s predstavnicima Zavoda doprinosi i uspješnoj povezanosti s lokalnom zajednicom kao i savjetodavnu podršku koja nam je svakako u tom području potrebna, a za dobrobit učenika.“

Kolaž fotografija različitih aktivnosti vezanih za primarnu prevenciju KVB u Istarskoj županiji

Završna svečanost projekta LOVE YOUR HEART održana 21. siječnja 2016. godine u Puli

Prioritetno područje: PALIJATIVNA SKRB

Palijativna skrb (PS) predstavlja pristup unapređenja kvalitete života bolesnika koji imaju aktivnu, progresivnu, napredovalu bolest s očekivanim skraćanjem životnog vijeka, kao i njihovih obitelji. PS olakšava bol i ostale tjelesne simptome bolesnika, podržava život, a umiranje prihvaća kao prirodni proces. Uključuje i psihosocijalne i duhovne potrebe bolesnika u skrbi te pruža pomoć obitelji tijekom bolesti bližnjeg i kasnije u žalovanju.

Za pružanje sveobuhvatne palijativne skrbi potrebni su multidisciplinarni pristup i snažna interdisciplinarna suradnja. Zbog toga je glavni cilj ovog prioriteta bio organizirati, razviti i institucionalizirati cjelovitu palijativnu skrb u Istarskoj županiji uz multidisciplinarni pristup i međusektorsku suradnju. Takav se holistički pristup svesrdno poticao što je vidljivo iz shematskog prikaza organizacije palijativne skrbi u Istri u 2015. godini. (SLIKA) Prikaz naglašava:

- organizaciju i razvoj projekta PS na županijskoj razini pod koordinacijom Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb i Županijskog tima za palijativnu skrb;
- podjelu palijativne skrbi na medicinsku i nemedicinsku te organizaciju medicinske PS u Istarskim domovima zdravlja (IDZ) i Općoj bolnici Pula (OB);
- razvijenost Djelatnosti za palijativnu skrb IDZ-a iz koje se koordinira, povezuje i administrira rad svih pružatelja usluga PS, njihova edukacija i promocija PS na županijskoj razini, kao i djelovanje Mobilnog palijativnog tima koji pruža izvanbolničku medicinsku PS građanima Istre diljem županije;
- poticanje razvoja nemedicinskih palijativnih usluga u slijedećim smjerovima: socijalna PS, volonterska PS, mreža posudionica pomagala i duhovna PS.

Glavna postignuća/postignuti rezultati:

- Uspostavljeno je sustavno pružanje palijativnih usluga (medicinskih i socijalnih) pacijentima u kućama i njihovim obiteljima kroz rad Djelatnosti za palijativnu skrb IDZ-a i njihov specijalističko-konzilijarni mobilni palijativni tim, što predstavlja najrazvijeniji model sustava PS u kući u Hrvatskoj
- U Mreži HZZO-a odobreno je financiranje dva koordinatora za PS i dva mobilna palijativna tima, sveukupno šest stručnih osoba
- Poboljšano je pružanje stacionarnih palijativnih usluga u bolnici i u stacionarima IDZ-a te u Ambulanti za bol pri OB Pula i osigurana je održivost tih usluga time što je u Mreži HZZO-a Istarskoj županiji dodijeljen 21 palijativni krevet
- Nabavljena je oprema i izvršene su pripremne aktivnosti za otvaranje centralne posudionice velikih pomagala u Puli koju vodi IDZ te se nastavilo ulaganje u razvoj mreže posudionica manjih pomagala po Istri (Pula, Pazin, Labin, Poreč)
- U tijeku je projekt izgradnje hospicija u Puli (potpisano je pismo namjere o ostvarivanju suradnje između Županije, Grada Pule i Biskupije, gotov je idejni projekt, u tijeku je izrada glavnog projekta)
- U Puli su organizirane dvije dvodnevne konferencije o palijativnoj skrbi s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom „Deset godina palijativne skrbi u Istri“ i „Suradnjom do kvalitete u palijativnoj skrbi“

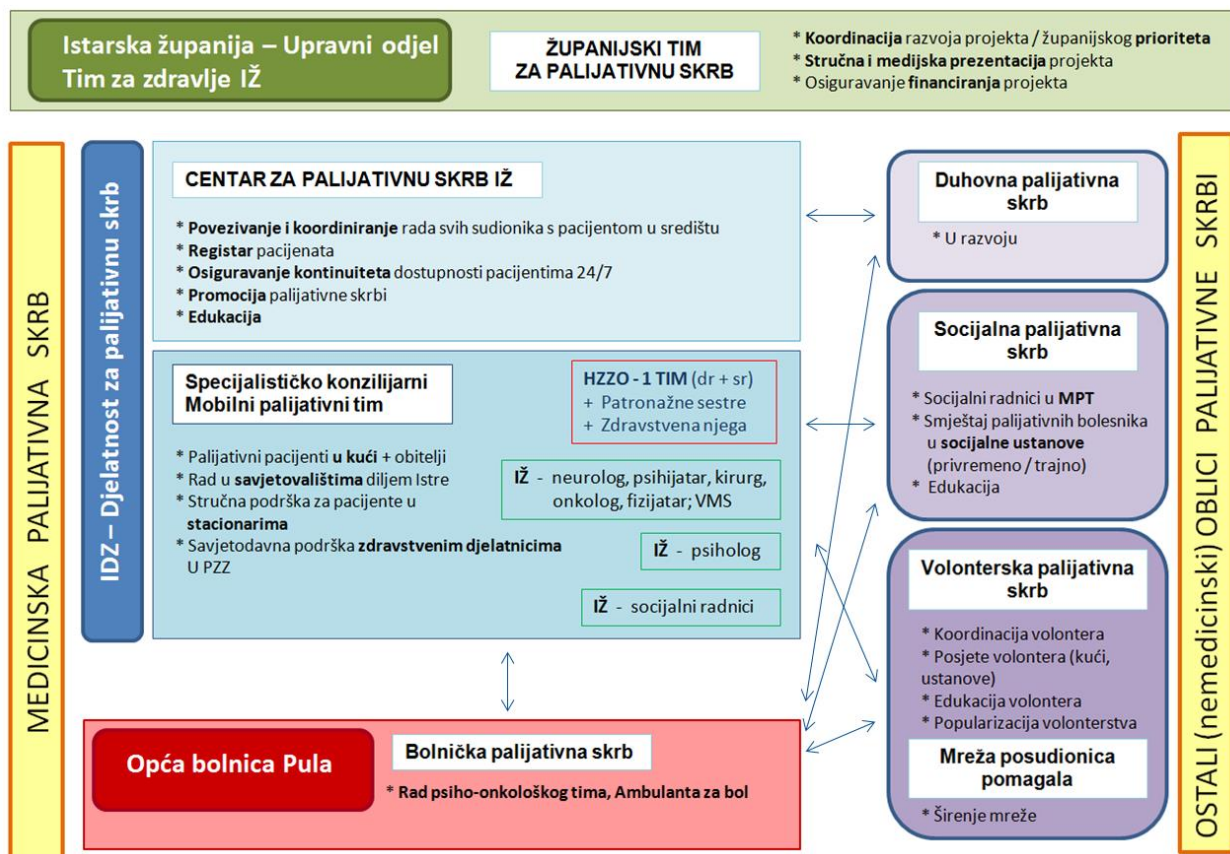
Ukupno uložena financijska sredstva za ovo prioritetno područje: 3.167.169,48 kuna

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije + Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO)

Voditeljica prioriteta: Roberta Katačić

IZJAVA: Doc. dr. Marijana Braš, psihijatrica, edukatorica na tečaju PS kroz CEPAMET Medicinskog fakulteta u Zagrebu

„Istra je u velikoj mjeri razvila palijativu medicinu i tamo već godinama postoje palijativni timovi. Primjerice, treba li nekom onkološkom pacijentu napraviti punkciju, mobilni palijativni tim dolazi u kuću pacijenta i onkolog obavi posao. Pomoć u kući pružaju i psihijatri u timu ili neki drugi specijalist. Postoje tamo i besplatne posudionice pomagala, a uspjeli su jer su na lokalnoj razini vrlo brzo shvatili da je to učinkovitije i u konačnici jeftinije.“

Shematski prikaz organizacije palijativne skrbi u Istarskoj županiji u 2015. godini

Konferencija o palijativnoj skrbi s međunarodnim sudjelovanjem „Suradnjom do kvalitete u palijativnoj skrbi“, listopad 2016. godine

palijativna skrb
ISTARSKA ŽUPANIJA - REGIONE ISTRIANA

Palijativna skrb je namijenjena...

Palijativna skrb...

Osobama koje boluju od :

- + malignih bolesti
- + teških bolesti srca, pluća, bubrega
- + neuroloških bolesti (ALS, Parkinsonove bolesti, demencija, posljedica moždanog udara, multiple skleroze, ...)
- + drugih bolesti koje ne reagiraju na liječenje

Obiteljima ... kako bi lakše i bolje skrbili o svojim bolesnim članovima

... je cjelovita i aktivna skrb za osobe čija bolest više ne reagira na postupke liječenja, kao i za bolesnikovu obitelj.

... poboljšava kvalitetu života bolesnika liječenjem fizičke boli te umanjnjem psihičke, socijalne i duhovne patnje.

... nastoji ublažiti bol i patnju bolesnika i članova obitelji (njegovatelja) za vrijeme bolesti i tijekom žalovanja.

... poštuje život, ne ubrzava niti odgađa umiranje i smrt, prihvaća ih kao sastavni dio života.

... temelji se na vrijednostima očuvanja dostojanstva čovjeka u svakom razdoblju života te poštivanja volje i odluka bolesne osobe.

1500 bolesnika i još toliko članova njihovih obitelji godišnje u Istri treba palijativnu skrb

Svaki je čovjek tjelesno, duševno, socijalno i duhovno biće. Pri pružanju palijativne skrbi pristupa mu se kao osobi a ne samo kao bolesniku.

UBLAŽAVANJE PATNJE – SUOSJEĆANJE – PODRŠKA za obitelji i njihove teško bolesne članove

*Usluge palijativne skrbi Istarske županije **besplatne** su za korisnike*

Promotivni letak projekta Palijativne skrbi u Istarskoj županiji

Prioritetno područje: ZAŠTITA ZRAKA

Potaknuti učestalim prosvjedima građana sa područja labinštine na kvalitetu zraka, a posebno od perioda puštanja u pogon tvornice kamene vune „Rockwool Adriatic“ d.o.o., zaštita zraka je, uvrštena kao jedan od prioriteta u Plan za zdravlje za plansko razdoblje 2013. – 2016..

U cilju definiranja problema multidisciplinarna radna skupina, sastavljena od stručnjaka iz akademske zajednica, Zavoda za javno zdravstvo, TD Holcim d.o.o, Udruge Zelena Istra, županije i jedinica lokalne samouprave je, uvidom u cjelovitu problematiku, utvrdila da najveći problem u prioritetu nije program praćenja kvalitete zraka, izvještaji o rezultatima koji temelje na zakonskim propisima, već u tome da su informacije o kvaliteti zraka prezentirane previše stručno i da su dostupne isključivo informatički pismenim osobama što je rezultiralo jačanju nepovjerenja javnosti u rezultate, struku i stručne institucije kao i nadležna upravna tijela u županiji i jedinicama lokalne samouprave.

Stoga je definiran strateški cilj: Uspostaviti i održavati I. kategoriju kvalitete zraka na području Istarska županije te uspostaviti kvalitetne, pravodobne, razumljive i lako dostupne informacije javnosti o kvaliteti zraka na području županije, koji se, u cijelom planskom razdoblju realizirao kroz dva operativna cilja i to provedbom zakonskih i administrativnih mjera u održavanju I. kategorije kvalitete zraka na području županije i kroz unapređenje sustava informiranja javnosti.

Glavna postignuća/postignuti rezultati

- Na području županije zadržana je I kategorija kvalitete zraka po svim praćenim onečišćujućim tvarima osim po prizemnom ozonu za kojega se već godinama bilježi II kategorija zraka i to ne samo na području Istre već u čitavom priobalju Hrvatske kao i na području ostalih mediteranskih zemalja. Naime, nastanak ozona je rezultat složenih kemijskih reakcija potaknutih sunčevim zračenjem i na njega utječu primarne emisije njegovih prekursora, (dušikovi oksidi, hlapivi organski spojevi, ugljikov monoksid i slično). Stoga je Istarska županija o tom problemu informirala sva nadležna tijela i institucije na nacionalnoj razini.
- Pored praćenja kvalitete zraka, od 2014. godine Zavod za javno zdravstvo je, temeljem ukazivanja alergologa na znatan broj alergija uzrokovanih peludom kao alergenom, uz podršku Istarske županije, uslugu proširio sa program praćenja koncentracije peludnih zrnaca u zraku. Tako su instalirani uzorkivači u Puli i Pazinu čime smo, pored Grada Zagreba jedina županija koja ima dvije lokacije za praćenje koncentracije peludi. Peludna prognoza je građanima južne Istre i Grada Pazina dostupna na službenim Internet stranicama ZZJZ IŽ odnosno na novoj Internet stranici www.istrazrak.hr.
- U cilju postizanja kvalitetnog informiranja javnosti, u planskom razdoblju od četiri godine (2013.-2016.), proveden je projekt nevladine udruge Zelena Istra „ZELENI TELEFON IŽ – zaštitom okoliša do zaštite zdravlja – PRIORITET ZRAK“. Multidisciplinarnim pristupom, uskom suradnjom sa Udrugom Zelena Istra, izrađena je nova Internet stranica – www.istrazrak.hr, gdje javnost može kvalitetno i na razumljiv način dobiti sveobuhvatne podatke o problematici vezano uz kvalitetu zraka od informacija o samom projektu, izvorima onečišćenja, vrstama onečišćujućih tvari u zraku, kvaliteti zraka na području IŽ, zakonskoj regulativi, mjernim postajama, što svatko od nas može učiniti u domeni zaštite zraka do kontakt adresa institucija koje se bave zaštitom zraka na nacionalnoj i regionalnoj razini kao i poveznice na te institucije. Rubrikom „Građani za zrak!“ građani mogu prijaviti problem, komentirati i/ili postaviti pitanja na Zeleni telefon Udruge Zelena Istra, a djelatnice Zelenog telefona, u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo i Istarskom županijom, kontaktiraju nadležne inspekcije i službe s ciljem rješavanja problema koji je prijavljen.

Uspješnost otvaranja nove internet stranice www.istrazrak.hr se vidi kroz broj posjeta javnosti na stranicu. Tako je u periodu od rujna 2016. do kolovoza 2017. godine stranica otvarana 26.432 puta. Najčešće su građani otvarali stranicu u studenom 2016. i veljači 2017. godine odnosno u zimskom periodu što ukazuje da su zainteresirani i da se informiraju kako bi što kvalitetnije zaštitili svoje zdravlje.

Ukupno uložena financijska sredstva: 2.748.744,94 kn

Izvori financiranja: Proračun Istarske županije, Zavod za javno zdravstvo IŽ

Voditelji prioriteta: Aleksandar Stojanović i Ljiljana Dravec

IZJAVA: Udruga Zelena Istra-Istria verde

„S ciljem povećanja kvalitete života na području Istarske županije, zajedničko djelovanje i promišljanje stručnjaka iz organizacija civilnog društva, sektora zdravstvene i komunalne djelatnosti te uprave na lokalnoj i regionalnoj razini uz suradnju s medijima, rezultiralo je povećanom informiranošću i educiranošću opće populacije stanovništva o važnosti zaštite okoliša i prirode, posebice zraka.“

